

Voices from Ukraine – Hangok Ukrajnából

2022. április 6-án a Kaliforniai Egyetem (Berkeley) kétnyelvű (angol–ukrán) videokonferenciát szervezett *Voices of Ukraine – Ukrajna hangjai* címmel. Az eseményre ukrán könyvtárosok jelentkeztek be az Oroszországi Föderáció által megtámadott kelet-európai országból. A házigazdák részéről **Liladhar R. Pendse**, a Berkeley Szláv, Kelet-európai és Eurázsiai Tanulmányok Intézetének könyvtárosa köszöntötte a konferencia résztvevőit. A moderátori szerepkört **Olha Aleksic**, a Harvard ukránspecialista bibliográfusa látta el. Ő köszöntötte az Ukrajna-szerte bejelentkező könyvtárosokat, valamint rövid felvezető előadása során térképen jelenítette meg az orosz agresszió során elveszett kulturális értékeket.

Elsőként **Okszana Bruj**, az Ukrán Könyvtári Szövetség elnöke és az Igor Szikorszkij Kijevi Műszaki Egyetem Tudományos és Műszaki Könyvtárának igazgatója emlékeztette a közönséget, hogy Ukrajna gyakorlatilag 2014, a Krím félsziget anektálása és a donbasi háború kezdete óta hadban áll Oroszországgal. A nyolc éve tartó konfliktus 2022. február 24-én teljes körű háborúvá szélesedett az általános orosz offenzíva megindulásával. Az orosz villámháborús tervek azonban dugába dőltek, az ukrán nép ellenáll. A több mint egy hónapja zajló harcokban az oroszok több várost teljesen elpusztítottak, minden jel szerint emberiségellenes bűncselekményeket hajtottak végre ukrán civilek ellen. Több ezren veszítették életüket. Több könyvtárat és könyvesboltot is felégették az agresszorok. Az ukránok szerint Vlagyimir Putyin orosz elnök célja nem pusztán az orosz térnyerés, hanem az ukrán szuverenitás és kultúra eltörlése. Az ukrán könyvtárosok többek között azt kérik a nyugati világtól, könyvtárosként szólítsák fel a kormányukat arra, hogy lehetőség szerint támogassák fegyverrel az ukrán honvédelmet; gátat vetve a további orosz expanzióknak szakítsanak meg minden kapcsolatot az Oroszországi Föderációval, a könyvtári információmegosztást is beleértve, illetve hogy hiteles információkat továbbítsanak a konfliktusról. A harcok közepette az ukrán egyetemi könyvtárak távoli használatot tesznek lehetővé, azonban a harcolókat is segítik álcahalók és repeszálló mellények varrásával, emellett óvóhelyeket létesítenek a polgári lakosság számára. Itt jellemzően gyerekeknek nyújtanak biztonságos kuckót, és biblioterápiával segítik a polgárokat.

Szvitlana Mojszejeva, az Ukrán Könyvtári Szövetség alelnöke és a sztrobelszki Luhanszki Területi Általános Tudományos Könyvtár igazgatója visszatekintett a harcok nyolc évvel ezelőtti kezdetére, amikor a luhanszki régió nagy része az oroszbarát lázadó rezsim uralma alá került. Ekkor a luhanszki könyvtárosok egy része az ukrán kormányerők ellenőrizte területre menekült, majd a háború intenzitásának változásával 2015-ben visszatért a kormányerők által újra ellenőrzött területen működő könyvtárakba. Az ukrán csapatok uralma alatt maradó Sztrobelszkben a következő hét év alatt szerény, de minőségi ukrán nyelvű könyvállományt sikerült újra kialakítaniuk, valamint módszertani támogatást nyújtottak a körzetbeli könyvtáraknak egészen a februári invázió kezdetéig. Akkor be kellett zárniuk a sztrobelszki könyvtárat, és újra menekülniük kellett. Jelenleg távolról próbálják támogatni az orosz megszállás alá kerülő területen rekedt könyvtárosokat, akik továbbra is próbálják segíteni az otthonukat többségében elvesztő luhanszkiakat.

Natalija Petrenko, a Korolenkóról elnevezett Harkivi Állami Tudományos Könyvtár igazgatója ukránul adott beszámolót, amelyet Olha Aleksic foglalt össze angolul. A Harkivi Állami Tudományos Könyvtár fontos tudományos és kulturális központ, értékes ritka könyveket is őriz. Az orosz bombázás során műemlék jellegű épületek is megsérültek, városszerte és a környéken több másik könyvtárat is találat ért vagy elpusztult.

Anton Hanul, a Kijevi Tarasz Sevcsenko Állami Egyetem Makszimovics Tudományos Könyvtára marketingosztályának munkatársa jelentkezett be következőként. Intézményük az ukrán felsőoktatási könyvtárak módszertani központja. Egyik legfontosabb feladatuk, hogy krónikásként rögzítsék a

történeteket, sajtófigyelést végezzenek a konfliktussal kapcsolatosan, illetve támogassák a többi könyvtárat. Ennek részeként, amennyiben lehetséges, továbbra is tartják a kapcsolatot a felsőoktatási könyvtárakkal. Statisztikát és híreket is gyűjtenek az eddig elpusztított civil infrastruktúráról. Távmunkában dolgoznak, időről időre távszolgáltatásokat nyújtanak olvasóiknak. Önkéntesként sokan segítik a hadsereget és a humanitárius csoportokat. Sok munkatársat mozgósítottak, ők katonai szolgálatot látnak el.

Julija Holubenko, a Kijevi Központi Könyvtár Szolomjanszkij Kerületi Olekszandr Dovzsenko Könyvtárának vezetője az ukrán fővárosból jelentkezett be, ahol családjával több orosz tűzérési és légitámadást is átélt. Fotókat mutatott a könyvtárban létesített óvóhelyről, ahová le is költöztek, mivel ott nagyobb biztonságban tudták átvészelné a bombázásokat, mint a lakásukban. Tizenhét fiókkönyvtár van Kijevben hasonló óvóhelyekkel. Eddig a központi könyvtár minden alkalmazottja túlélte a megpróbáltatásokat, de sokan már a nyugati országokba, illetve külföldre menekültek. Akik maradtak, azok rendíthetetlenül segítenek a hátramaradt polgároknak és a magukra hagyott háziállatoknak. Élelmet és gyógyszereket gyűjtenek, gyerekekre vigyáznak. Együttműködnek a segítségnyújtó szervezetekkel és a területi védelmi erőkkel. A honvédelmet álcahalók szövésével és tankcsapdák építésével támogatják. Olvasóikkal könyvtári blogokon és a közösségi médiában is tartják a kapcsolatot. A védők harci morálját hazafias gyermekrajzokkal és üzenetekkel igyekeznek segíteni.

Katerina Szkomarovszka, a Vinnicjai Területi Általános Tudományos Könyvtár Amerika-tanulmányok részlegének vezetője szerint a könyvtárosok továbbra is ellátják klasszikus könyvtárosi és tájékoztatói feladataikat. Működik a könyvkölcsönzés és az internetszolgáltatás. Jelen vannak a közösségi médiában, illetve online forrásokat is szolgáltatnak. Segítik a humanitárius szervezeteket és a katonai kórházakat. Konyhát is működtetnek az intézményben. A közösségi könyvtárakban ők is álcahalók szövésével segítik a honvédelmet. Pszichológiai tanácsadást is nyújtanak, illetve segítenek a nyugatra menekülők koordinálásában. Fejlesztik a digitális írástudást, illetve angol online források révén angolnyelv-táborokban fejlesztik olvasóik nyelvtudását.

Irina Birjukova, az Odesszai Nemzeti Tudományos Könyvtár főigazgatója szerint a világ újra megismerte Ukrajnát. Sok külföldi ismerőse ajánlott nekik segítséget és erkölcsi támogatást. Szerinte a könyvtárak a média-írástudás előretolt helyőrségei. Gyakran előfordul, hogy csupán néhány órára kérnek ki az olvasók egy-egy könyvet, illetve sokan a könyvtárba ülnek be pár percet pihenni a bombázások között.